

DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Bioetika	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: Doc. dr. Laimutė Jakavonytė Kitas (-i): dr. Marius Markuckas	Vilniaus universiteto Filosofijos fakultetas, Filosofijos institutas, Mokslo, socialinės ir politinės filosofijos katedra

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) lygmuo	Dalyko (modulio) tipas
Pirmosios pakopos	-	Pasirenkamasis

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Savarankiškas darbas, paskaitos, seminarai	Rudens semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Studentas turi būti išklausęs <i>Etikos</i> kursą	Gretutiniai reikalavimai (jei yra):

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5 ECTS	133	48	85

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos
Šiuo moduliui siekiama supažindinti studentus su bioetikos problematika, tyrimų kryptimis ir raidos tendencijomis. Tai žmogaus gyvybės ir gyvybės apskritai vertės, žmogaus orumo ir autonomijos, sveikatos apsaugos, genų inžinerijos ir žmogaus genomo apsaugos, žmogaus klonavimo, organų ir audinių transplantacijos, dirbtinio apvaisinimo ir aborto, eutanazijos, biomedicininio tyrimų su žmonėmis ir gyvūnais, biotechnologijų kūrimo, taikymo ir kontrolės, ekologijos, biopolitikos ir ribotų gamtinių ir socialinių išteklių skirstymo, ir kiti svarbūs žmonių giminės ateičiai klausimai. Bioetika aptariama trimis lygiais: 1. Normatyvinės -taikomosios-tarpdalykinės etikos teorijos kontekste;

2. Normatyvinė profesinės veiklos reguliavimo svertų sistema **institucinės etikos** kontekste;
3. Mąstymo, elgesio, vertinimo modelių kūrimo, įstatymkūrystės ir politinių sprendimų priėmimo šiuolaikinėje visuomenėje įtakojantis faktorius **viešojo diskurso** kontekste.

Išklause kursą studentai įgyja vertingų tolesnėje jų profesinėje veikloje **kompetencijų**:

Bendrosios kompetencijos: a) ugdyti analitinį ir kritinį mąstymą; b) ugdyti gebėjimą generuoti naujas idėjas; c) ugdyti gebėjimą suvokti idėjų ir conceptualaus mąstymo svarbą žmonijos istorijoje; d) plėsti bendrąją pažintinį ir kultūrinį akiratį; e) mokytis reflektuoti asmeninį patyrimą ir kūrybingai taikyti teorines žinias praktikoje; f) ugdyti pilietinį sąmoningumą.

Dalykinės kompetencijos: a) identifikuoti bioetikos problemas; b) analizuoti gyvybės mokslų tyrėjų, biotechnologijų specialistų, sveikatos priežiūros sistemos profesionalų, politikų ir valstybės tarnautojų profesinės veiklos etinio vertinimo kriterijus bendrųjų bioetikos problemų kontekste.

Gebėjimų įgytas žinias taikyti: 1) kritiškai vertinti bei analizuoti įgytąsias žinias bei argumentuotai suformuluoti savo poziciją įvairių bioetinių klausimų atžvilgiu; 2) priiman ir įgyvendinant etiškus sprendimus profesinėje veikloje; 3) naudojant biotechnologijų produktus; 4) naudojantis sveikatinimo paslaugomis; 5) atsakingai apsisprendžiant dalyvauti biomediciniuose tyrimuose; 6) saugant gamtą, rūpinantis visuomenės sveikata, ir pan.

Dalyko (modulio) studijų siekiniai. Išklause kursą studentas:	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Gebės identifikuoti bioetikos problemas, analizuoti gyvybės mokslų, biotechnologijų, biopolitikos specialistų profesinės veiklos etinio vertinimo kriterijus bendrųjų etikos problemų kontekste.	Teorinių tekstų studijos, specialiųjų biologinių, medicininių, sociologinių, psichologinių, ir pan. tyrimų medžiagos analizė, bioetikos atvejų analizė.	Aktyvus dalyvavimas diskusijose seminarų metu, rašto darbas ir jo gynimas.
Gebės atlikti bioetikos vertybių ir principų, teisinių normų, interesų konfliktų, profesinių dilemų ir jų sprendimo būdų teorinę analizę.	Naujos literatūros paieška, jos studijavimas, įvertinimas, panaudojimas.	Individualus ir/arba grupinis projektas. Akademinių diskusijų analizė ir pristatymas.
Įgis etiškus sprendimų bioetikos klausimuose priėmimo ir įgyvendinimo praktinių gebėjimų.	Teorinių diskusijų analizė. Atvejų analizė. Pristatymų rengimas, diskusijos seminare.	Individualus ir/arba grupinis projektas. Bioetikos atvejų analizė ir pristatymas.
Gebės diskutuoti, logiškai argumentuoti ir bendradarbiauti svarstant bioetikos problemas.	Dalyvavimas diskusijoje.	Temos ar problemos svarstymas, kokybiškas dalyvavimas diskusijoje.

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminariai	Pratybos	Laboratoriniai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
									Studijų medžiaga pateikiama https://emokymai.vu.lt/ arba Teams komandoje
1. Bioetikos susiformavimo prielaidos. Bioetikos tarpdalykiškumas. Bioetikos vieta šiuolaikinės etikos sistemoje. Bioetikos metodologinio pagrindo paieškos.	1		1				2	4	Tekstų analizė (Bartkienė, A., Flynn, J., Steinbock, B., Rudnick, A., Norkus Z., Talbot, M.)
2. Bioetikos ir medicinos etikos santykis. Tarptautinis ir nacionalinis bioetikos reglamentavimas. Medikų ir pacientų tarpusavio santykių etiniai aspektai ir problemos. Geros klinikinės praktikos standartai Europoje.	2		2				2	4	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. ((Peičius E., Dranseika V., Žižek, S., Vaughn, L., Liubarskienė Z., Bartkienė, A., Mincyte, D., Rinkevičius, L.)
3. Biomedicininų tyrimų etinės problemos. Etinė biomedicininų tyrimų priežiūra. Niurnbergo kodeksas. Helsinkio deklaracija. Belmonto raportas. CIOMS. Žmogaus teisių ir biomedicinos (Oviedo) Konvencija. Lietuvos BMTE įstatymo esminės nuostatos.	2		1				3	7	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (LBK svetainė, UNESCO ir ES EK vadovėliai, Levon, J., Murauskas, D.)
4. Žmogaus gyvybės pradžios etinės dilemos.	1		2				3	7	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Singer, P.A. and Viens, A.M.)
5. Genetinė selekcija, eugenika. Rekombinacinės DNR technologijos, reprodukcinis ir terapinis klonavimas. Genų terapija ir jai taikomi apribojimai.	1		2				3	6	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Steinbock, B., Rudnick, A.)
6. Neuroetika: chirurginio ir farmakologinio smegenų galių padidinimo, keitimo, neuroatvaizdavimo keliamos etinės problemos.	1		2				3	4	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Dranseika V., Gefenas E., Noreika S., McMillan, J.)
7. Gyvenimo pabaigos etiniai sprendimai, orinė mirtis. Eutanazijos rūšys ir jų etinio vertinimo problemos. Paliatyvi priežiūra mirties kultūroje.	1		2				3	7	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Bulotienė, G., Steinbock,

									B., Singer, P.A. and Viens, A.M.)	
8.	Svarbiausios žmogaus audinių ir organų transplantacijos etinės problemos. Organų donorystė: dovanojimas ar komercija.	1		2				3	4	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Steinbock, B., Singer, P.A. and Viens, A.M.)
9.	Transhumanizmas. Žmogaus technologinis „peržengimas“: idėjos ir praktikos skirtumas. Morfologinės laisvės samprata. Transhumanizmo projekto antropologiniai, moraliniai, socialiniai, politiniai iššūkiai ir galimybės. Transhumanizmo ir bioetikos santykio problema.	2		4				6	8	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (The Transhumanist Declaration; Bostrom, N.; Fukuyama, F.)
10.	Biotechnologijų šakos. Biotechnologijų rizikos faktoriai (biologiniai ginklai, bioterorizmas) ir jų eliminavimo strategijos.	1		2				3	2	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (LBEK svetainė, UNESCO ir ES EK vadovėliai, World Health Organisation svetainė; Persson, I., Savulescu J.)
11.	Gyvūnų teisės ir gyvūnų gerovė: etinės problemos ir žmonių santykio į gyvūnus moralinė vertė.	1		2				3	4	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Bartkienė, A., Singer, P.)
12.	Ekoetika ir ekopolitika. Tarptautinis ir nacionalinis reglamentavimas. Holistinio požiūrio į gamtą ugdymo filosofinės problemos.	1		2				3	6	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Klenda Č.)
13.	Biopolitika. Politinių partijų, valstybės institucijų ir tarnybų, nevyriausybinių organizacijų, žiniasklaidos ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimą užtikrinantys mechanizmai būtini kuriant ir palaikant bioetikos standartus.	1		2				3	4	Pasiruošimas seminarui; Tekstų analizė ir aktyvus dalyvavimas seminare. (Campbell, T.C. and Sitze, A., Norkus Z., Žukauskaitė A.)
14.	Individualių ir grupinių projektų pristatymas ir gynimas: 1. Pasirinktos temos „segtuvo“ ir analizės rezultatų pristatymas 2. Atvejo analizė.		2	6				8	18	
Iš viso		16	2	32				48	85	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Kaupiamasis vertinimas			
Aktyvus dalyvavimas diskutuojant seminarų užduočių klausimais, komentuojant pristatymus seminaruose.	50	Seminaruose semestro metu	Kompetencijos demonstravimas, bendradarbiavimas ir kūrybiškumas sprendžiant problemas, aptariant atvejus. Studentas gauna nuo 0 iki 5 balų.
Problemos ir atvejo analizės pristatymas seminare: 1. Žodinis pranešimas (iki 15 min.), paremtas raštu parengtomis pranešimo tezėmis arba PPT; 2. Atvejo analizės pristatymas, paremtas raštu parengtomis tezėmis arba PPT.	30	Seminaruose semestro metu	Darbo vertinimo kriterijai: literatūros atrankos kokybė, šaltinių analizė ir supratimas, dalyko ir problemos supratimas, darbo nuoseklumas, kūrybiškumas. Studentas kvalifikuotai pristato pagrindines pasirinktos temos problemas, geba kūrybiškai naudotis šaltiniais ir antrine literatūra, rekonstruoti skaitytų autorių tezes ir argumentaciją (analitiškumas), formuluoja svarbius klausimus, dėsto nuosekliai ir dalykiškai, savarankiškai padaro išvadas kaip apibendrinančias tyrimo tezes. Atvejo analizės vertinimo kriterijai: pasirinkto atvejo euristinė, edukacinė, dalykinė vertė, aiškūs analizės kriterijai, atvejo kaip precedento reikšmė bioetikos kontekste (įstatymų pasikeitimai, visuomeninis rezonansas, atvejo dalyvių tolesnis likimas) Studentas gauna nuo 0 iki 3 balų: (problemos analizė - nuo 0 iki 2, atvejo analizė - nuo 0 iki 1)
Egzaminas	20	Egzaminų sesijos metu	Darbo vertinimo kriterijai: dalyko ir problemų supratimas, dėstymo nuoseklumas, kūrybiškumas identifikuojant ir formuluojant problemas, analizuojant skaitytuose tekstuose pateikiamus argumentus. Studentas gauna nuo 0 iki 2 balų.

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privalomoji literatūra				
	1995	<i>Atnaujinta Hipokrato priesaika.</i> Pasaulinės gydytojų federacijos "Už gyvybę" Lietuvos asociacija		Lietuvos bioetikos komitetas http://bioetika.sam.lt/

	1948	<i>Gydytojo įžadas pagal Ženevos Deklaraciją. Pasaulinės gydytojų asociacijos generalinė asamblėja.</i>		Lietuvos bioetikos komitetas http://bioetika.sam.lt/
Bartkienė A.	2017	Moralės ribos ir paribiai: nuo bioetikos iki gyvūnų teisių. // <i>Problemos</i> , p. 57-70	T. 91	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Bartkienė, A., Mincyte, D., Rinkevičius, L.	2014	Rūpesčio habitus medicinoje: reliacinė bioetikos prielaidų interpretacija. // <i>Problemos</i> . 2014, t. 86, p. 54-67	T. 86	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Bostrom, N.	2008	Why I Want to be a Posthuman When I Grow Up. In: <i>Medical Enhancement and Posthumanity</i> , eds. B. Gordijn, R. Chadwik, p. 107–137.		Springer Science & Business Media
Campbell, T.C. and Sitze, A. (Ed.)	2013	<i>Biopolitics: a reader</i>		Duke University Press
Dreger, A., Baylis, F. (Ed.)	2018	<i>Bioethics in Action</i>		Cambridge University Press
Flynn, J.	2021	Theory and Bioethics In: <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> . Edward N. Zalta (ed.)		Stanford University Press
Fukuyama, F.	2002	<i>Our Posthuman Future: Consequences of the Biotechnology Revolution.</i>		New York: Farrar, Straus and Giroux.
Gyngell, C., Bowman-Smart, H., Savulescu J.	2019	Moral reasons to edit the human genome: picking up from the Nuffield report.// <i>Journal of Medical Ethics</i> , 2019,45, p. 514-523.	45	
Kalenda Č.	2016	<i>Achilo kulno papėdėje</i>		Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Levon, J., Murauskas, D.	2019	Baudžiamosios atsakomybės už draudžiamus biomedicininis tyrimus įtvirtinimas Lietuvoje. // <i>Teisė</i> , 2019, t. 113, p. 64-79.	113	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Peicius E., Dranseika V.	2014	<i>Lithuania. In: Handbook of Global Bioethics. Eds.: Henk A.M.J. ten Have, B. Gordijn. p. 1259-1270</i>		Springer Science&Business Media Dordrecht

Persson, I., Savulescu J.	2010	<i>Moral Transhumanism.</i> // Journal of Medicine and Philosophy 2010 (35): 656–669		
Singer P.	2020	<i>Gyvūnų išlaisvinimas</i>		Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla
Talbot, M.	2016	<i>Bioethics: an introduction</i>		Cambridge University Press
The Transhumanist Declaration		<i>Humanity+</i>		https://www.humanityplus.org/ the-transhumanist-declaration
Vaughn, L.	2019	Bioethics: principles, issues, and cases		Oxford University Press
Žižek, A.	2020	Pandemic! COVID-19 Shakes the World.		New York and London: OR Books
Papildoma literatūra				
	2019	<i>Casebook on Human Dignity and Human Rights, Bioethics Core Curriculum Casebook Series</i>		Paris: UNESCO
	2018	<i>Ethics for researchers</i>		Briuselis: Europos Komisija
Bartkienė, A.	2011	<i>Bioetikos metodologinio pagrindo paieška (I): daugiaprincipinė prieiga.</i> // <i>Problemos</i> , p. 54 – 64	T. 80	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Bartkienė, A.	2012	<i>Bioetikos metodologinio pagrindo paieška (II): vienaprincipinė prieiga.</i> // <i>Problemos</i> , p. 58 – 66	T. 81	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Bulotienė, G.	2021	<i>Gydytojų bendravimo ypatumai mirties akivaizdoje.</i>		Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Clark, P. A. (Ed.)	2017	<i>Bioethics - medical, ethical and legal perspectives</i>		InTech
Gaižutytė, J.	2021	<i>„Pagerinta“ visuomenė: eugenikos pėdsakai tarpukario Lietuvoje</i> // Naujasis židinys- Aidai, 2021, Nr. 1	1	https://nzidiny.lt/
Liubarskienė, Z.	2005	<i>Normatyvioji medicinos etika: bendrasis vadovėlis</i>	1-2 dalis	Kaunas: Kauno medicinos universiteto leidykla
Norkus Z.	2012	<i>Apie ateinančią sintetinės biologijos Kondratjevo bangą ir biokapitalistinę Lietuvą.</i> // <i>Problemos</i> , p.79 – 97	T. 81	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Norkus Z.	2010	<i>Ar ekonomika ir (arba) etika sustabdys biomedicinos mokslus?// Socialinė</i>		Vilnius: LII

		<i>antropologija, etnografija ir biotechnologija. p. 251-271.</i>		
<i>Sorgner, S. L.</i>	2022	<i>We Have Always Been Cyborgs: Digital Data, Gene Technologies, and an Ethics of Transhumanism.</i>		UK: Bristol University Press.
<i>Žukauskaitė A.</i>	2013	<i>Nuo biopolitikos prie biofilosofijos: M. Foucault, G. Agambenas, G. Deleuze'as. //Problemos, p. 84-98</i>	T. 84	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla